

ОРГАНІЗАЦІЇ КОМУНІСТИЧНОЇ СПІЛКИ МОЛОДІ УКРАЇНИ У ВНЗ УСРР У 1920-і роки

У статті розглянуті питання організаційного становлення та зростання чисельності комсомольських осередків ВНЗ, розгортання руху за якість знань, створення та діяльність загонів «легкої кавалерії», роль КСМУ у формуванні тоталітарної системи в інститутах і технікумах.

Серед політичних організацій студентів у 1920-і рр. особливе місце займали осередки Комуністичної спілки молоді України. Заснована у 1919 р. КСМУ була націлена на виховання молоді в дусі марксистської та ленінської ідеологій і розглядалась керівництвом КП(б)У як помічник та резерв Комуністичної партії.

В історичній літературі дана проблема не мала спеціального розгляду. В той же час окремі питання діяльності політичних угруповань у ВНЗ України знайшли відображення у працях В.В. Липинського [1], [2]. **Метою даної статті** є вивчення основних напрямків діяльності та пошуку свого місця комсомолом у системі політичних організацій, що діяли у вищій школі УСРР впродовж 1920-х років.

Історія комсомолу у ВНЗ УСРР розпочалась з 1921 р., коли на створених робітничих факультетах були організовані перші осередки КСМУ. Восени 1921 р. ЦК КСМУ надіслав на навчання до вищих навчальних закладів більш ніж 200 комсомольців [3]. В цей час на робітничому факультеті Харківського сільськогосподарського інституту було створено комсомольський осередок у складі семи осіб, а у технологічному інституті, де навчалось дві тисячі студентів, осередок КСМУ нараховував дев'ять комсомольців [4].

Перші комсомольські осередки діяли в умовах беззаперечного авторитету серед студентства неформально діючих організацій соціалістів-революціонерів та меншовиків. Тому перші спроби комсомолу ВНЗ провести на загальностудентських зборах свої резолюції дружно провалювались. Тому, як відмічало у грудні 1922 р. бюро Київського губкому КП(б)У, комсомольська робота серед студентської молоді існує тільки на робітничих факультетах. Саме там було сформоване те соціальне середовище, яке охоче сприймало ідеологічне спрямування нової молодіжної організації [2, с. 51]. Так, своєрідна ізоляція комсомольської молоді у студентському середовищі на початку 1920-х рр. викликала занепокоєння як у ЦК КП(б)У, так і у ЦК КСМУ. Саме тому ЦК КСМУ у червні 1921 р. у ході роботи Всеукраїнської наради робітників освіти дійшов згоди щодо включення представників КСМУ до губернських відділів народної освіти з правом вирішального голосу. 19 червня 1921 р. представник ЦК КСМУ був включений до складу Наркомосу, а у вересні 1922 р. на засіданні Центрального бюро комуністичного студентства, яке констатувало слабкий зв'язок з комсомолом, представник ЦК КСМУ увійшов до складу ЦБКС [5].

У листопаді 1921 р. ЦК КСМУ видав циркуляр «Про роботу серед студентів», в якому було зафіксовано, що організаційною формою роботи серед студентства є осередок спілки КСМУ, який може утворюватися на робітничих факультетах, у технікумах і інститутах. Слід зазначити, що за цим циркуляром осередок КСМУ у вищому навчальному закладі отримав право прийому до спілки нових членів [6]. Проте скористатися залученням до спілки комуністичної молоді нових членів в цей час комсомольські осередки ВНЗ фактично не мали можливості. Справа у тому, що за системою «відряджень» до робітничих факультетів та інститутів надходили студенти, які за віком були за межею молодіжної організації. І тільки технікуми мали резерв для прийому нових членів спіл-

ки. Крім того, до технікумів поряд з комуністами відряджали і певну кількість комсомольців. Так, у 1923 р. серед зарахованих на навчання до технікумів абітурієнтів було 7% членів КСМУ [7]. У цьому ж році ми констатуємо приплив великої кількості комсомольців до окремих ВНЗ м. Харкова. Так, у Харківському інституті народної освіти у 1923 р. до складу студентів було зараховано 16,4% комсомольців, а до медичного інституту – 34% [8]. У 1923 р. значно зміцнів осередок КСМУ у Харківських 3-річних педагогічних курсах ім. Г. Сковороди, який восени 1923 р. налічував 23 комсомольці, та осередок комуністичної молоді Київського інституту народної освіти, де всіляку допомогу у роботі надавав осередок КП(б)У [9], [10].

Організаційне становлення комсомольських осередків ВНЗ продовжувалось і у 1924 р. Влітку цього року в ЦК КСМУ було зареєстровано 21 студентський осередок, до складу яких входило 1413 членів та 256 кандидатів у члени КСМУ. Середня чисельність комсомольського осередку в індустріально-технічних інститутах складала на початок 1924 р. 132 особи, в інститутах народної освіти – 84, а найбільш слабкими в організаційному плані на цей час виглядали комсомольські осередки медичних інститутів – 58 [11, с. 7]. У межах союзної держави органи КСМУ мали право надсилати на навчання комсомольців за межі УСРР та приймати до українських ВНЗ студентів з інших радянських республік. Так, у серпні 1924 р. секретаріат ЦК ЛКСМУ затвердив списки комсомольців, що відряджались на навчання до ВНЗ і робітничих факультетів РСФРР, а у вересні цього ж року секретаріат ЦК ЛКСМУ дозволив брати на комсомольський облік Харківському губкому ЛКСМУ комсомольців, що прибули на навчання до ВНЗ з інших радянських республік [12].

У 1924 – 1925 навчальному році у ході так званого «ленінського призову» двері для вступу до лав комсомолу було відчинено для всіх бажаючих. Так, з 1 липня 1924 р. по 1 липня 1925 р. чисельність членів КСМУ зростає майже у 2,5 рази і склала 234 391 особу [13]. Приблизно у такій же пропорції збільшилась кількість комсомольців у вищих навчальних закладах. Проте певна кількість молоді, яка поповнила лави спілки у цей час, була далека від тих ідеалів, що сповідувала організація. Прагматично налаштовані молоді люди вміло використали ситуацію, що склалася, з суто меркантильних міркувань. Це явище було масовим і не могло оминати пильне око керівних партійних органів. Так, у звіті відділу агітаційно-пропагандистської роботи ЦК КП(б)У «Про роботу у ВНЗ» у жовтні 1924 р. зазначалось, що «у ході набору до ВНЗ Харкова, Одеси та Києва вирізнялась значна кількість комсомольців, яка спеціально завдалась метою завдяки вступу до комсомолу досягти вступу до ВНЗ» [14].

Завдяки «ленінському призову» чисельність комсомольців у інститутах збільшилась у 1924 р. до 2,7% від загальної кількості студентів, а у технікумах цей показник досяг 7,9% [15]. У 1924 – 1925 навчальному році ми спостерігаємо значне зростання чисельності комсомолу навіть у невеличких ВНЗ. Так, Маслівський технікум, комсомольський осередок якого у 1922 р. налічував лише 5 членів КСМУ, за рахунок набору 1924 р. збільшив чисельність членів комуністичної спілки молоді у 5 разів. У 1925 р. 75% членів виконавчого бюро технікуму були комсомольцями [16, с. 17]. Цілком слушно, що великий приплив нових сил до спілки об'єктивно вимагав посилення виховної та ідеологічної роботи, тому поряд з організаційним становленням комсомольських осередків на перший план у 1924 – 1925 навчальному році за рішенням ЦК ЛКСМУ висувається комуністичне виховання студентської молоді. VI Всеукраїнський з'їзд ЛКСМУ (жовтень 1924 р.) підкреслив необхідність ретельного відбору комсомольців, які надсилались до ВНЗ [17, с. 3].

Аналогічні настрої серед значної частини комсомольців, особливо серед робітничої молоді, ми спостерігаємо з 1925 р. Тільки по Харківщині за перше півріччя 1926 р. вихід з лав ЛКСМУ становив 13,5 тис. осіб, серед яких 9 тис. склали робітники [18]. Вихід з лав ЛКСМУ у 1926 – 1927 навчальному році набув розмаху і у комсомольських осередках ВНЗ. Тільки по ВНЗ м. Харкова з лав ЛКСМУ за особистими заявами вийшло 375 ком-

сомольців. Ось одна з характерних заяв, що надійшла до комсомольського осередку ХТІ у 1927 р.: «Цією заявою ставлю до відома про свій вихід з організації. Вважаю, що за п'ятирічне перебування у комсомолі я достатньо виховався у комуністичному дусі. Працювати активно в даний момент я не можу, так як зміст комсомольської роботи є незадовільним. Комсомольський квіток № 6056» [2, с. 52].

І дійсно, у 1926 р. журнал «Комсомолец-агітатор» сповіщав, що «комсомольці дуже пасивно відносяться до суспільної роботи і політично майже всі слабо підготовлені. Комсомольські збори відбуваються пасивно, мляво та нудно, не викликають зацікавленості у масі комсомольців і не досягають поставленої мети» [19, с. 57]. В цей час ЦК КП(б)У створив комісію, яка вивчала діяльність комсомольських осередків ВНЗ. За підсумками роботи комісії було підготовлено довідку, де зокрема зазначалось: «Комсомол у інститутах працює слабо, бо його затьмарюють партійні осередки. Кращі справи у роботі комсомолу ми спостерігаємо у технікумах, де комсомольські осередки за чисельністю більші і активніше ніж партійні» [20].

Саме тому вже у 1926 р. комсомол у ВНЗ намагається вийти з тіні впливу партійних осередків і знайти своє місце у суспільно-політичному житті вищої школи. У другій половині 1920-х рр., коли до ВНЗ за системою «куріального представництва» почала надходити талановита молодь, підготовлена радянською системою освіти, комсомол самотужки почав ініціювати суспільний рух за підвищення якості знань. Але у 1926 р. ця ініціатива комсомолу не знайшла гідної підтримки з боку партійного керівництва. Навіть навпаки, намагання студентів відійти від суспільної роботи і поринути у роботу академічну засуджувалось як негативне явище. В цей час журнал «Комсомолец-агітатор» розпочав друкувати матеріали, де йшла боротьба за «здорового студента», а «вузький академізм», який вів студентів до індивідуалізму, мав бути викоренений [21, с. 55].

Проте вже наступного 1927 р. ситуація щодо покращення навчання студентів докорінно змінилась. Розпочатий комсомолом рух за якість знань був підхоплений і партійними осередками, які, в свою чергу, визнавали пріоритетність цього напрямку роботи за комсомолом. Так, у квітні 1927 р. комсомольці Харківського технологічного інституту висунули гасло: «Жодного комсомольця другорічника». Боротьба за якість знань перетворилась у головний напрямок комсомольської роботи інституту [22]. В цей же час журнал «Студент революції» висував два основні напрямки покращення якості навчання. По-перше, це покращення навчально-матеріальної бази ВНЗ та підвищення кваліфікації викладачів. По-друге, зміна ставлення студентів до навчання та їх активна участь у академічному житті [23, с. 16].

Але вже у середині 1927 р., коли захоплення комсомолу академічною роботою досягло своєї максимальної позначки, партійне керівництво почало вносити певні корективи у діяльність комсомольських осередків, намагаючись врівноважити суспільну роботу з академічною. Зокрема журнал «Студент революції», плануючи діяльність комсомольських осередків ВНЗ на наступний 1928 р., вказував, що «у наступному році треба врівноважити суспільно-політичну роботу комсомолу у інститутах і технікумах з роботою академічною» [24, с. 22].

Не зважаючи на ці вказівки, у 1928 р. комсомол у ВНЗ продовжував активно працювати у напрямку підвищення відповідальності студентів за якість отриманих знань. У січні 1928 відбувалась нарада комсомольських осередків ВНЗ при ЦК ЛКСМУ. Нарада констатувала, що у навчанні комсомольці йдуть у «середнячках» і займають пасивну позицію в академічному житті вищої школи. Тому нарада висунула гасло: «Комсомолец – найкращий студент», яке було підхоплено провідними ВНЗ УСРР. Так, 30 січня 1928 р. на нараді комсомольського активу Харківського технологічного інституту було прийнято рішення про участь комсомолу в розробці навчальних планів і роботі предметних комісій, а також про участь комсомольців в діяльності науково-технічних товариств [25]. А комсомольці Харківського медичного інституту висунули власне гасло: «Той не ком-

сомолець, хто тягнеться у хвості». За таких умов майбутніх медиків, що мали академічні заборгованості, за поданням комсомольського осередку мали виключати як з лав молодіжної організації, так і зі складу студентів [26].

Зниження віку студентства у другій половині 1920-х рр. сприяло подальшому кількісному зростанню комсомольських осередків ВНЗ. В цей час поповнення рядів комсомолу у ВНЗ відбувалось як за рахунок припливу комсомольців у складі зарахованих до лав студентства абітурієнтів, а також шляхом прийому нових членів ЛКСМУ безпосередньо у комсомольських осередках ВНЗ. Впродовж 1920-х рр. щороку зростала чисельність комсомольців у складі зарахованих до ВНЗ студентів.

Таблиця 1 – Динаміка прийому до ВНЗ членів і кандидатів у члени ЛКСМУ

Навчальні роки	Індустріально-технічна освіта, %	Сільськогосподарська освіта, %	Соціально-економічна освіта, %	Педагогічна освіта, %	Медицина освіта, %	Художня освіта, %	Разом
1922 – 1923	8,6	8,1	10,1	9,2	3,2	1,3	6,7
1923 – 1924	9,0	8,4	10,4	9,6	3,4	1,6	6,1
1924 – 1925	20,5	13,8	16,8	7,9	5,4	7,5	11,2
1925 – 1926	26,5	20,4	24,9	16,9	11,7	9,9	18,8
1926 – 1927	27,6	28,0	25,0	20,5	16,4	12,5	22,2
1927 – 1928	29,6	31,0	31,5	21,5	22,7	13,6	25,2
1928 – 1929	30,5	34,8	33,5	32,0	28,0	21,3	31,4
1929 – 1930	32,0	34,9	33,9	32,8	29,1	22,5	30,5

З табл. 1 [27] видно, що впродовж періоду, який вивчається, ми спостерігаємо стійку тенденцію до збільшення чисельності комсомольців і кандидатів у члени ЛКСМУ серед студентів, зарахованих до інститутів і технікумів. Якщо у 1922 – 1923 навчальному році до ВНЗ потрапило лише 6,7% комсомольців, то у 1929 – 1930 навчальному році їх чисельність зросла більш ніж у шість разів (30,5%). Найбільша кількість серед зарахованих на навчання комсомольців була в індустріально-технічних, соціально-економічних та сільськогосподарських інститутах і технікумах. В кінці періоду, що вивчається, до цих ВНЗ щороку зараховували більш ніж 30% комсомольців та кандидатів у члени КСМУ.

За таких умов, коли приплив чисельності комсомольських осередків забезпечували приймальні комісії, навіть у ВНЗ медичного та художнього спрямування відбувалось стрімке зростання чисельності комсомольців. Наприклад, у Харківському медичному інституті осередок КСМУ у 1921 р. налічував лише 11 комсомольців, у 1925 р. – 192, а у 1929 р. – вже 425 членів і кандидатів у члени ЛКСМУ [26].

Наприкінці 1928 і на початку 1929 рр. тенденція щодо боротьби за якість знань у лавах ЛКСМУ набирала потужні оберти. Постанова липневого пленуму 1928 р. ЦК ВКП(б) закликала комсомол ВНЗ перебирати на себе головні питання організації навчального процесу та суспільного життя в інститутах і технікумах. У серпні 1928 р. до комсомольських осередків ВНЗ з листом звернувся Генеральний секретар ЦК ЛКСМУ О. Корсунов, який зазначив, що «з розвитком процесу зниження віку студентів у ВНЗ роль комсомолу у них набуває все більшого значення» [28, с. 102]. У грудні 1928 р. за рішенням комсомольських зборів Харківського інституту народної освіти було розпочато місячник з ліквідації академічної заборгованості студентів за минулий навчальний рік. Комсомольський осередок інституту разом зі студентським деканатом встановив перелік осіб, які мали академічну заборгованість, закріпив за ними шефів зі складу студентів-відмінників та склав графік складання іспитів [29]. У квітні 1929 р. комітет комсомолу Одеського інституту народної освіти оголосив конкурс на кращого і гіршого комсомольця у навчанні. Це, на думку одеських комсомольців, мало сприяти підвищенню якості навчання [30].

Проте нові сполохи політичного протистояння у країні, що відновились наприкінці 1920-х рр. щодо так званої «Шахтинської справи», почали відсувати боротьбу за якість знань, яку розпочав комсомол у ВНЗ, на другий план. Студентів, які повністю занурювались у навчання і мали на меті піти у науку, почали звинувачувати у так званому «голому академізмі» [31]. Їм намагались повісити тавро особи, яку «не хвилюють історичні перспективи революції, а тому вони мало революційні» [32]. А над студентом В. Еделем, який не мав суспільного навантаження і весь час присвячував навчання, комітет комсомолу Одеського інституту народної освіти пропонував провести суспільний суд [33].

У жовтні 1928 р. за рішенням VIII з'їзду ВЛКСМ у ВНЗ починають створювати так звані загони «легкої кавалерії», які повинні були розпочати боротьбу з класовими ворогами у студентському середовищі [34]. Характер їх діяльності красномовно засвідчує запис у рішенні комсомольських зборів Харківського інституту народної освіти: «Загони “легкої кавалерії” повинні вичищати з ВНЗ не тільки ворожих нам за соціальним походженням осіб, але і тих студентів, які є ворожими нам за своєю психологією і поведінкою. Треба виключати всіх, хто відвідує церкву, хто знає, але приховує чиєсь “негарне” соціальне походження». Втілюючи у життя свої політичні наміри, «кавалеристи» із ХІНО восени 1928 р. виключили зі складу студентів 28 перших жертв, зазначивши при цьому, що «це тільки початок “великої чистки”» [35, с. 49].

У листопаді 1928 – січні 1929 р. у ВНЗ УСРР були створені загони «легкої кавалерії», які розпочали новий етап політичних репресій у студентському середовищі. У листопаді 1927 р. газета студентів м. Дніпропетровська «Студент Жовтня» сповіщала, що у всіх ВНЗ міста сформовані загони «легкої кавалерії», які працюють як у інститутах, так і за їх межами [36].

У грудні 1928 р. комітет комсомолу Харківського інституту народної освіти створив штаб з 7 осіб, який базувався у редакції багатотиражної газети ВНЗ і збирав заяви від комсомольців про всілякі прояви ворожих елементів [37]. У січні 1929 р. «легкі кавалеристи» Харківського медичного інституту почали перевірку різних «невідповідностей та бюрократичних проявів у ВНЗ» [38].

Впродовж 1929 – 1930 навчального року загони «легкої кавалерії» брали активну участь у соціально-політичних «чистках» складу студентства. Так, у Нероновицькому технікумі напередодні «чистки» студент другого курсу Степан Макаренко написав заяву про вихід з осередку ЛКСМУ: «Осередок якісно хворий і для його лікування потрібні жертви... Я не бажаю бути об'єктом негативного комсомольця і прошу виключити мене з комсомолу». В ході «чистки», яка відбулась у технікумі, «легкі кавалеристи» виявили велику групу комсомольців, які «пролізли» в організацію з ворожих соціальних верств [39, с. 67]. У грудні 1929 р. в ході «чистки» у Харківському медичному інституті «легкі кавалеристи» виявили велику групу комсомольців, що підтримували так званий «правий ухил» [40]. Багато з них, особливо студенти-випускники, відмовились йти на «чистку». Майже всі вони (14 осіб) пройшли робітничий факультет і були добровольцями Червоної армії [41, с. 33].

Таким чином, осередки КСМУ у ВНЗ УСРР були масовою молодіжною організацією комуністичного спрямування, яка була фактично підпорядкована партійним осередкам і впродовж періоду, що вивчається, копіювала партійні форми, методи та засоби роботи. Водночас комсомол в інститутах і технікумах шукав і власні напрямки суспільної роботи, головним з яких була боротьба за підвищення якості знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Липинський В.В. Становлення та розвиток нової системи освіти в УСРР у 20-і роки / Віталій Володимирович Липинський. – Донецьк, 2000. – 247 с.
2. Липинский В.В. Студенческие организации Украины: история и современность / Виталий Владимирович Липинский. – Донецк, 1991. – 115 с.
3. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 608, арк. 36-37.

4. Питання організаційної структури // Шлях праці. – 1929. – 13 червня.
5. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 608, арк. 32-33; спр. 607, арк. 33; спр. 1076, арк. 22.
6. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1513, арк. 42.
7. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2703, арк. 28.
8. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 3, спр. 271, арк. 59.
9. ЦДАГО України, ф. 166, оп. 3, спр. 297, арк. 34.
10. Студент революції. – 1925. – № 7-8. – С. 110-112.
11. Марченко Р. Комсомол и вузы / Р. Марченко // Студент революції. – 1924. – № 6. – С. 5-7.
12. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1830, арк. 208.
13. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2196, арк. 3.
14. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1839, арк. 125-128.
15. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2703, арк. 3.
16. Наша комсомольская ячейка // Студент революції. – 1926. – № 4. – С. 16-17.
17. Работа комсомола в вузах // Студент революції. – 1926. – № 4. – С. 1-3.
18. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2476, арк. 4, 7.
19. Пикалов Ф. Борьба за здорового студента / Ф. Пикалов // Комсомолец-агитатор. – 1926. – № 5. – С. 57-59.
20. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2703, арк. 32.
21. Сергеев А. Против «голоного академизма» / А. Сергеев // Комсомолец-агитатор. – 1926. – № 5. – С. 55-56.
22. Набока Н. У комсомольців інституту / Н. Набока // Червоний технолог. – 1927. – 16 квітня.
23. Коваленко С. Комсомол в борьбе за качество учебы / С. Коваленко // Студент революції. – 1927. – № 2-3. – С. 15-16.
24. Комячейки переизбирают свои штабы // Студент революції. – 1927. – № 5. – С. 20-22.
25. Итоги совещания вузовских ячеек при ЦК ЛКСМУ // Червоний технолог. – 1928. – 8 лютого.
26. Шість років // Рефлекс. – 1929. – 16 березня.
27. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 8, спр. 91, арк. 21; спр. 92, арк. 46; спр. 93, арк. 47.
28. Коризнов О. Ко всем вузовским комсомольским ячейкам / О. Коризнов // Студент революції. – 1928. – № 6. – С. 101-102.
29. Лебединский А. Ликвидируем хвосты / А. Лебединский // Иновец. – 1928. – 15 декабрия.
30. Владимирский И. Отправляемся в социалистический поход / И. Владимирский // Студент жовтня. Одеса. – 1929. – 16 квітня.
31. Куликов М. В эпоху профессиональных революционеров / М. Куликов // Студент жовтня. Одеса. – 1929. – 16 квітня.
32. Кабо Я. Даешь настоящий тип нового человека / Я. Кабо // Студент жовтня. Одеса. – 1929. – 16 квітня.
33. Еделевська «Філософія» // Студент жовтня. Одеса. – 1929. – 16 квітня.
34. Северов С. Состояние комсомола здоровое / С. Северов // Червоний технолог. – 1928. – 25 жовтня.
35. Враг наступает // Студент революції. – 1929. – № 4. – С. 49-51.
36. Данилова В. За новую систему комсомольской работы / В. Данилова // Студент жовтня. Дніпропетровськ. – 1928. – 27 листопада.
37. «Легкая кавалерия» – в поход // Иновец. – 1928. – 15 грудня.
38. Мотова Е. Не мешайте нам / Е. Мотова // Рефлекс. – 1929. – 16 січня.
39. Гострим ланцетом // Студент революції. – 1929. – № 1-2. – С. 67-69.
40. Из выводов проверочной тройки // Рефлекс. – 1929. – 25 грудня.
41. На чистку не пойдем // Студент революції. – 1930. – № 16-17. – С. 33-35.

К.А. Кравчук

Организации Коммунистического союза молодежи Украины в вузах УССР в 1920-е годы

В статье рассмотрены вопросы организационного становления и роста численности комсомольских организаций в вузах, развитие движения за качество знаний, роль КСМУ в формировании тоталитарной системы в институтах и техникумах.

К.А. Kravchuk

Organizations of Ukrainian Communist Youth Society in USSR Institutions of Higher Education in Twenties of Twentieth Century

In the article the following questions are examined: formation and growth of number of Komsomol organizations in institutions of higher education, knowledge quality development, role of youth communist society of Ukraine in formation of totalitarian system at institutes and technical schools.

Стаття надійшла до редакції 23.07.2010.